

کتاب الکترونیک (E-book)

کتاب الکترونیک (E-book) حالا دارد جای خود را در بازار کتاب باز

می‌کند. این نوع کتاب‌ها در بازار جهانی کتاب تا حدودی رایج

شده‌اند، اما اینجا؛ در ایران کاملاً غریبه‌اند. کتاب‌های الکترونیک چه

نوع کتاب‌هایی هستند؟ چه محاسنی دارند؟ انواع آنها از چه قرار

است؟ آیا جای کتاب‌های کاغذی را خواهند گرفت؟ اصلاً چطور باید

آنها را خواند؟ و ...

کتاب هفته - کتاب الکترونیک (E-book) حالا دارد جای خود را در

بازار کتاب باز می‌کند. این نوع کتاب‌ها در بازار جهانی کتاب تا

حدودی رایج شده‌اند، اما اینجا؛ در ایران کاملاً غریبه‌اند. کتاب‌های

الکترونیک چه نوع کتاب‌هایی هستند؟ چه محاسنی دارند؟ انواع آنها از

چه قرار است؟ آیا جای کتاب‌های کاغذی را خواهند گرفت؟ اصلاً

چطور باید آنها را خواند؟ و ...

این مقاله می‌کوشد برای این پرسش‌ها تا حدودی به پاسخ‌های

ملموس نزدیک شود. اینکه می‌گوییم تا حدودی، دلیل دارد. حتی متون

اینترنتی موجود در این زمینه هم توافق گسترده‌ای در قبال مفهوم

کتاب الکترونیک ندارند. به هر صورت، این تصویری است که جهان

امروز از کتاب الکترونیک عرضه می‌کند :

کتاب‌های الکترونیک کتاب‌هایی هستند که با فرمت دیجیتالی

(Digital Format) عرضه می‌شوند، به عبارت دیگر، جنس این

کتاب‌ها از کاغذ و مرکب نیست .

این تعریف می‌تواند یک نقطه شروع تلقی شود، اما درعین حال یک

نقطه بحث برانگیز است!

parsi e-book
WWW.PARSIBOOK.4T.COM

چه کتابی الکترونیک است؟

در صنعت کتاب‌های الکترونیک یک بحث بزرگ فزاینده وجود دارد و

آن بحث این است که به چه چیزی می‌توان کتاب الکترونیک گفت. در

این زمینه چند دیدگاه وجود دارد.

دیدگاه اول

کسانی که از یک دستگاه باتری‌دار - هم‌قد و اندازه کتاب - برای

خواندن کتاب‌های الکترونیک استفاده می‌کنند، بر این باورند که

کتاب‌هایی الکترونیک هستند که توسط این دستگاه خوانده می‌شوند و

بقیه کتاب‌ها را نمی‌توان کتاب الکترونیک خواند.

البته عده دیگری هم هستند که با این گروه مخالفند، آنها هم دلایل

دیگری دارند و کتاب‌های دیگری را الکترونیک می‌دانند. به نظرات

آنها هم خواهیم پرداخت. ولی ابتدا باید گفت که این یک واقعیت است

که انسان از دیرباز یعنی از موقعی که زبان را آموخت، شروع

به اسم گذاری بر روی اشیا و مفاهیم کرد. مثلاً دکترها تلاش می کنند تا

با استفاده از لغات تخصصی، واکنش های عاطفی بیمارانشان را کنترل

کنند، آنها می دانند که بیمارانشان از این که برای ترس هایشان اسمی

وجود دارد، احساس آرامش می کنند. یا در نظر بگیرید حقوقدانان و

وکلای که اصطلاحات آنها می تواند پرداخت حق و کالت را برای

موکلها آسان تر کند! یا در نظر بگیرید سیاستمداران را که چطور

برای اتفاقات روزمره زندگی مردم با نگاه کردن از پنجره بسته اتاق

خود! به بیرون، اسمها و اصطلاحات ویژه درست می کنند. بنابراین،

به طرفداران کتاب های الکترونیک هم حق بدهید که در این که چه

چیزی را باید کتاب الکترونیک تلقی کرد، اختلاف نظر داشته باشند .

به هر حال نظر گروه اول درباره این که کتاب الکترونیک چیست، این

است: کتابی الکترونیک است که بتوان آن را توسط دستگاه کتابخوان مطالعه کرد؛ دستگاهی که ابعاد آن به اندازه یک کتاب معمولی است، از باتری استفاده می‌کند و باتری آن قابل شارژ است. این دستگاه با هر بار شارژ حدود ۲۰ تا ۴۰ ساعت کار می‌کند. بنابراین می‌توان یک کتاب الکترونیک را با دستگاه کتابخوان، بدون اینکه در حین مطالعه

احتیاج به شارژ دستگاه باشد، مطالعه کرد. باید اضافه کنم که این دستگاهها قابل اتصال به کامپیوتر نیستند و بنابراین صرفاً برای خواندن کتاب‌های الکترونیک به کار می‌روند. این دستگاه کوچک برای دانشجویان جذاب است، چون دقیقاً به اندازه یک کتاب با قطع رقیعی است، از نظر حمل و نقل هیچ مشکلی ایجاد نمی‌کند و حتی حمل آن

راحت‌تر از کامپیوترهای موسوم به نت‌بوک notebook و لپ‌تاپ Lap.top است. کتاب‌هایی که توسط این نوع دستگاه‌ها خوانده می‌شوند، کاملاً شبیه کتاب دیده می‌شوند و حتی حروف این کتاب‌ها

به گونه‌ای است که انگار با مرکب چاپ شده‌اند. یکی از شرکت‌هایی

که در زمینه تولید دستگاه‌های کتابخوان بسیار فعال است، «جم استار»

(Gemstar) نام دارد. این شرکت اخیراً دو پیش‌تاز دیگر این عرصه

یعنی «راکت ای بوک (Rocket ebook)» و «سافت بوک (Soft

book) را جذب کرده و محصولات تازه‌ای را به نام‌های REB 0011

و REB 0021 به بازار عرضه کرده است. آیا «جم استار» می‌تواند

عادت کتابخوانی را که پنج قرن است با انسان‌ها همراه شده تغییر

دهد؟ پاسخ مسئولان این شرکت این است که ما نظر بدبین‌ترین

افراد به کتاب‌های الکترونیک و خوش‌بین‌ترین افراد نسبت به کتاب‌های

کاغذی را تغییر خواهیم داد، چرا که کیفیت تصویری دستگاه ما

بی‌نظیر است

البته به نظر می‌رسد که گرفتاری این شرکت تغییر عادت‌ها به عمر پنج

قرن نیست. آنها ابتدا باید مردم را مجاب کنند تا دستگاهی را بخرند

که نه به کامپیوترهای شخصی وصل می‌شود و نه به نت بوک‌ها، چرا

که چنین دستگاهی فقط و فقط برای خواندن کتاب‌های الکترونیک

تولید می‌شود و هیچ کاربرد دیگری ندارد.

دیدگاه دوم

از طرفداران دستگاه کتابخوان که بگذریم، نوبت به جمع دیگری

می‌رسد که کتاب‌های الکترونیک را به شکل دیگری تعریف می‌کنند.

آنها با گروه اول اختلاف نظر دارند. از نظر آنها کتاب‌هایی الکترونیک

هستند که توسط نرم‌افزارهای ویژه خوانده می‌شود؛ نه توسط

دستگاه .

به عبارت بهتر، در نگاه گروه دوم کتاب الکترونیک با نرم‌افزار معنا

می‌یابد، نه با سخت‌افزار .

در این گروه دوم دو گرایش وجود دارد: یک گرایش از نرم افزار

مایکروسافت (Microsoft Reader) و گرایش دوم از نرم افزار

ادوبی (Adobe Reader) حمایت می کنند .

اگرچه این دو نوع نرم افزار باهم تفاوت هایی دارند، اما هر دو

گرایش در یک مورد هم نظر هستند و کاملاً بر سر آن اتفاق نظر

دارند: کتاب الکترونیک واقعی یعنی کتابی که بتوان آن را با نرم افزار

خواند .

اجازه بدهید به ویژگی های هر دو نرم افزار نگاهی داشته باشیم .

کتابخوان مایکروسافت

کتابخوان مایکروسافت (رایگان) از فونتی استفاده می کند که کلیر تایپ

(Clear type) نام دارد. این فونت بسیار شبیه حروف چاپی است.

ویژگی دیگر این فونت این است که از نظر ابعاد قابل تغییر و تنظیم

است، معنی این ویژگی علاوه بر افزایش قابلیت وضوح در هنگام

خواندن، این است که می‌توان کتاب‌های کوچک را در قطع‌های

بزرگ‌تر چاپ کرد .

کتاب‌های الکترونیکی که خود شرکت میکروسافت آنها را طراحی

می‌کند و با کتابخوان میکروسافت خوانده می‌شوند فقط حدود 300

تا ۵۵۰ کیلوبایت حجم دارند و این یعنی این که شما می‌توانید صدها

کتاب الکترونیک از این دست را Download کنید. کتاب‌ها در این

دستگاه کتابخوان به صورت تک صفحه‌ای دیده می‌شوند و از حاشیه

سفید کافی هم برخوردارند تا حروف در حاشیه صفحه به صورت

ناقص ظاهر نشود .

ضمناً برای این که صفحه نمایش این کتابخوان شلوغ نباشد و خواننده

فقط با متن کتاب مواجه باشد، امکانی در آن وجود دارد که براساس

آن صفحه کوچک فرامین (menu) به صورت پنهان باقی می ماند و

هر گاه خواننده به آن احتیاج داشته باشد، ظاهر می شود .

ویژگی دیگر کتابخوان مایکروسافت این است که یکایک کلمات

کتابها را می توان با آن جست و جو کرد . به عبارت بهتر شما می توانید

به سرعت تعداد و محل هایی را که یک واژه خاص در کتاب به کار

رفته است، پیدا کنید .

قابلیت دیگر این کتابخوان این است که می توان با افزودن فرهنگ

لغت انکارتا (Encarta) به آن [محصول رایگان دیگری از

مایکروسافت] بسیاری از دشواری ها را به ویژه برای آنان که بر زبان

انگلیسی تسلط کافی ندارند حل کرد. با چنین امکانی، هر گاه معنی

واژه ای را در یک کتاب ندانید، فقط کافی است بر روی آن واژه کلیک

کنید و بسرعت به معنی آن دست یابید .

نکته دیگری که می توان به آن اشاره کرد، امکان استفاده از ماژیک رنگی برای مشخص کردن یک پاراگراف یا جمله خاص در کتاب است (Book marking)، یعنی همان کاری که آن را با استفاده از

ماژیک های فسفری در کتاب های چاپی انجام می دهیم . این نرم افزار رنگ های متعددی را برای این کار در اختیار قرار می دهد (من خودم

آبی را ترجیح می دهم شما چطور!؟)

کتابخوان ادوبی

کتابخوان ادوبی (رایگان) هم تقریباً شبیه کتابخوان مایکروسافت است .

این کتابخوان هم دارای امکانات جست و جو و استفاده از رنگ است و

هم قابلیت کوچک و بزرگ شدن صفحات (Zoom) را به شما

می‌دهد. علاوه بر این شما می‌توانید اگر مایل بودید در کتاب‌تان

حاشیه‌نویسی هم بکنید. ضمناً این کتابخوان این قدرت را هم دارد که

دو صفحه از کتاب را همزمان در برابر شما باز کند. البته استفاده از

دو امکان این نرم‌افزار منوط به کسب اجازه از ناشر است .

امکان اول: این که کتابخوان با صدای خودش شروع به خواندن کتاب

برای شما بکند؛ امکانی که به‌ویژه برای نابینایان جذاب است و برای

مواقعی که خودتان حوصله خواندن ندارید .

امکان دوم: پرینت گرفتن از کتاب .

علاوه بر اینها، کتابخوان ادوبی قادر است تصاویر رنگی را هم با کیفیت

بالا - اگر در کتابی این نوع تصاویر باشد - نمایش دهد .

دیدگاه سوم

دیدگاه سوم به حرف و حدیث‌های دو دیدگاهی که مطرح شد کاری

ندارد. دیدگاه سوم می‌گوید هر چه را که می‌توان با مرورگر

(browser) خواند، کتاب الکترونیک است. پس از دیدگاه سوم هر

صفحه‌ای که داده‌های آن صفر و یک باشد، صفحه‌ای از یک کتاب

الکترونیک است. از نظر این گروه، مرورگرها مادران کتاب‌های

الکترونیک هستند.

دیدگاه چهارم

دیدگاه چهارم هم به حرف و حدیث‌های سه دیدگاه دیگر هیچ کاری

ندارد. طبق این دیدگاه، کتابی که سودنی‌وارد الکترونیک نیست!

از شوخی گذشته، حرف اصلی این گروه این است که اصلی‌ترین

ویژگی کتاب الکترونیک باید این باشد که قابل سرقت برای تکثیر

نباشد. آنها می‌گویند چرا باید کتابی را تولید کرد که هیچ سودی

نداشته باشد و هر که خواست آن را تکثیر کند؟

این دیدگاه در واقع نگران نفوذگران کامپیوتری (Hackers) است؛

کسانی که قفل برنامه‌ها و نرم‌افزارها و هر قفل دیگر دیجیتال را

می‌شکنند، تا حق مالکیت معنوی پدیدآورندگان را لگدکوب کنند .

از این دیدگاه، ایمنی (security) باید جزو ویژگی‌های هر کتاب

الکترونیک باشد .

تهدیدی علیه کتاب‌های چاپی !

آیا واقعاً کتاب‌های الکترونیک تهدیدی علیه کتاب‌های چاپی به‌شمار

می‌آیند؟

یک تحقیق در سال ۲۰۰۰ در آمریکا که تحت عنوان «مطالعه خرید

کتاب «صورت گرفت، نگرانی‌های ناشران و کتاب‌فروشان را موقتاً

کاهش داد .

به عنوان نمونه، نورا رالینسون (Nora Rawlinson) سردبیر

هفته‌نامه معروف ناشران (Publishers weekly) به‌تیبه کنندگان این

تحقیق چنین پاسخ داد: امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری کتاب‌های

الکترونیک هنوز در برابر تکنولوژی پانصدساله چاپ کتاب، بی‌رنگ

هستند، اما من فکر می‌کنم که این صنعت نوپا به‌زودی رشد خواهد

کرد .

نکته دیگر این که از ۱۱۴۰ نفری که در این پژوهش مورد پرسش

قرار گرفتند، ۶۰ درصد با کتاب‌های الکترونیک آشنا بودند و ۷۰

درصد هم در پاسخ به یکی از پرسش‌ها گفته بودند حداقل تا ۶ ماه

آینده قصد ندارند کتاب الکترونیک بخرند .

اما کمی دورتر از این نظرات، یک نگرانی هم به چشم می‌خورد.

کلوب‌های کتاب (book clubs) نگران آینده خود شده‌اند. حتماً

اطلاع دارید که کلوب‌های کتاب، چندین کتاب را برای شما به قیمت یک دلار می‌فرستند [ضمناً هزینه پست را هم خودشان می‌دهند] و

در عوض شما باید چند کتاب از آنها بخرید .

ریشه نگرانی آنها در اینجاست که مبادا ناشران به کتاب‌های الکترونیک

رو بیاورند و دیگر کتابی به این کلوب‌ها برای توزیع ندهند. نگرانی این

کلوب‌ها هنگامی واقعی‌تر به نظر می‌رسد که به یاد بیاوریم وقتی

«استفن کینگز (Stephen Kings)» کتاب ۶۶ صفحه‌ای الکترونیک

خود به نام «سوار بر گلوله (Bullet) Riding the» را در اینترنت

قرار داد، ظرف ۲۴ ساعت چهارصد هزار نسخه فروش رفت .

حالا شما چه نظری درباره کتاب‌های الکترونیک دارید؟ سخت‌افزاری

هستید یا نرم‌افزاری یا هیچ کدام؟

راستی شما اصلاً فکر می‌کردید شاهد روزی باشید که اینترنت صاحب

دهها کتابفروشی الکترونیک باشد؟ کتابفروشی‌های الکترونیک که

کتاب‌های چاپی می‌فروشند، مثل کتابفروشی آمازون

(Amazon.com) یا مثل کتابفروشی بارنزاند نوبل

(Barnesandnoble.com)؟

این کتابفروشی‌های الکترونیک عادات ما را در خرید کتاب تغییر

دادند. آیا کتاب‌های الکترونیک عادات ما را در مطالعه کتاب تغییر

می‌دهند؟

parsi e-book
WWW.PARSIBOOK.4T.COM

منابع

1 - CNN.com- Books - survey: Few believe e-books
will replace paper versions. September 21, 2000

parsi e-book

parsi e-book
WWW.PARSIBOOK.4T.COM